

TRÄNINGSTIPS FÖR DIG OCH DIN VALP

...som passar lika bra för såväl unghund och vuxen

*Text: Susanna Hallgren
Publicerat i Tollaren nr 1,2 & 4 1998*

Har du nyss skaffat en valp? Grattis! Och eftersom du läser detta antar jag att det är en liten tollare. Ännu mer grattis! En valp kan tillföra mycket glädje i livet, men kräver även mycket jobb och engagemang. Den ack så gulliga lilla valpen växer snart upp och kan bli en ganska jobbig och enerverande tonåring.

Hur tonåren ter sig beror mycket på hur mycket jobb och engagemang ni lagt ner under valptiden, eller kanske snarare vilken kvalitet det har varit på det jobb och det engagemang som lagts ner.

I denna artikelserie ska jag försöka dela med mig av den kunskap och erfarenhet jag har samlat på mig genom mina 6 år med tollare. Jag har idag två tollare, som jag tränar och tävlar inom lydnad, agility, bruks, jakt och viltspår. Jag är sedan 1 ½ år tillbaka utbildad instruktör och håller egna kurser för valpar och unghundar samt inom tävlingslydnad och agility.

Låt mig inleda med att säga något om kunskap och om att gå på kurs med sin hund. Det finns många som vill dela med sig av sin kunskap och det finns många uppfattningar om vad som är rätt och fel inom hundträning. Kom dock alltid ihåg att det finns ingen som vet vad som är rätt och fel, allt är relativt.

Det är din uppgift som hundägare att avgöra vad du tycker är rätt och fel för din hund. Som hundägare behöver du inte vara lydlig när du går på kurs. Är det något du ombeds göra med din hund som du själv känner dig tveksam inför - ifrågasätt och gör det du själv känner är rätt.

Några av de grundstenar som jag tänkte beröra i denna artikelserie är:

- Relationen hund - förare
- Förtroende, Trygghet och Samarbetsvilja
- Kontakt och Följsamhet
- Positiv träning
- Motivation och Belöning
- Den viktiga inkallningen
- Lös hund - frihet under ansvar
- Förbud
- Att kunna gå i koppel
- Konsten att vara passiv
- Aktivering
- Apportering och dess grunder

Relationen hund - förare

För att skapa en bra relation med sin hund är det viktigt att bli en betydelsefull person i hundens ögon. Hunden är ett flockdjur - den är social, vill samarbeta och söker kontakt med sina flockmedlemmar.

Som hundens flockledare har vi vissa skyldigheter gentemot hunden. Vi ska tillgodose dess grundläggande behov såsom mat, sömn, trygghet och beskydd. Men vi ska även tillgodose hundens behov av fysisk och psykisk aktivitet.

Ledarskap är ett, inom hundsammanhang, ofta använd term. Det finns dock olika definitioner av detta ord. Ledarskap, enligt min definition, handlar om en individs vilja att följa en annan individs initiativ. Hundar är egoister. En bra ledare tar initiativ till saker som leder till framgång/positiva saker för övriga flockmedlemmar. En god ledare är en auktoritet i hundens ögon. Observera dock att detta inte innebär att vara auktoritär, tvärtom.

Tollaren är en finurlig hund, som ställer relativt höga krav på sin flockledare. Att försöka trycka ner en tollare och säga åt den att "nu jävlar lyssnar du på mig" fungerar sällan. Det handlar istället om att vara mild, men bestämd och lära sig att läsa sin hund, försöka vägleda den att göra rätt samt tillgodose hundens behov av aktivitet.

Förtroende

Vad ska vi tänka på för att bygga upp valpens förtroende för oss? Ställ så få krav på valpen som möjligt. Krav kan leda till att valpen känner sig otrygg och förvirrad och ej förstår vad vi vill. Var överseende och vägled istället för att korrigera. Försök att belöna spontant riktiga beteenden, som du vill förstärka, istället för att korrigera felaktiga beteenden.

Skapa förtroende innan du börjar ställa krav. Tänk igenom vilka krav du vill kunna ställa på din valp i takt med att den växer upp. Rangordna dessa krav och börja ställa endast de mer grundläggande kraven.

Trygghet

Valpen behöver känna flocktillhörighet, behöver få mycket gemenskap, omvårdnad och trygghet. Låt valpen vara med/vara delaktig i din och din familjs gemenskap. Låt valpen få en egen sovplats i lugn och ro, där den känner att den får lugn och ro. Respektera valpen och låt den vara i fred där. Att lämnas ensam är något onaturligt för ett flockdjur. Starta ensamhetsträningen försiktigt. Träna endast korta stunder från början. Hellre ofta och korta stunder än få och långa stunder.

Samarbetsvilja

Har vi väl skapat en bra grundrelation med hunden - hunden har förtroende för oss, känner sig trygg och känner att vi erbjuder dem den aktivitet de behöver så brukar hundens vilja att samarbeta med oss komma av sig själv. Visst kan alla unghundar vara lite busiga och testa gränserna lite, men i det stora hela så utvecklas ofta en god samarbetsvilja.

Vill hunden inte samarbeta med oss så bör man inte enbart skylla det på hunden utan rannsaka sig själv istället. Visst finns det en variation i hundens medfödda vilja att vara till lags, men mycket beror på den relation vi byggt upp med vår hund.

Kontakt

Genom ögonkontakt kan vi få en enkel och effektiv kommunikation med vår hund. Genom att få hunden att förstå att en nyckel till aktivitet och till belöning är vår ögonkontakt, kan man få en "artigare" hund som ber oss om lov att göra vissa saker via ögonkontakt. Du kan exempelvis lära hunden att be om lov innan den får ta sin mat, innan den får gå ut genom ytterdörren, innan den får hoppa ut ur bilen, innan den får springa iväg när du kopplat loss den, innan den får springa iväg och hälsa på andra människor eller andra hundar etc.

Hunden söker ofta kontakt med oss utan att vi riktigt lägger märke till det. Försök vara observant på hundens kontaktförsök och uppmuntra dessa. Godis i munnen kan vara ett annat effektivt sätt att rikta uppmärksamheten mot vårt ansikte. Vår mun används som ett slags godisförråd, varifrån belöning ges antingen direkt från munnen eller via handen.

En övning för att träna kontakt

Använd en leksak och lek med hunden, göm leksaken bakom ryggen, vänta ut hundens ögonkontakt, beröm och belöna genom att fortsätta leken. Från början måste vi vara snabba att belöna minsta ögonkast. Efter hand kan vi börja dra ut på tiden som hunden ska kunna hålla kontakten för att få en belöning. Kom dock ihåg att alltid balansera svårighetsgraden på själva övningen med miljöns svårighetsgrad.

En övning för att träna varsågod

Lägg en godisbit på marken, håll varsamt undan hunden, invänta ögonkontakt, beröm, säg "varsågod" och släpp fram hunden till godisbiten med en liten gest. Utnyttja gärna måltiderna till samma övning, med hjälp av matskålen.

Följsamhet

En följsam hund är en hund som är observant på oss, som håller reda på oss och som aktivt och spontant följer oss. Låt hunden hålla rätt på dig på promenaderna, inte tvärtom. Göm dig bakom en buske eller en sten då och då under promenaden och låt hunden upptäcka att du försvunnit och därefter leta rätt på dig.

När du svänger åt ett håll vid en stigförgrening och hunden redan svängt åt ett annat håll - ropa inte på hunden utan låt hunden själv upptäcka att du faktiskt svängde åt det andra hållet. Vi hundägare är ofta väldigt duktiga att tala om för våra hundar var vi är och vart vi är på väg. Försök vara tyst under era promenader. Det är hunden som ska hålla rätt på sin förare och inte tvärtom.

Positiv träning

Det är bättre att nonchalera felaktigt beteende och förstärka/belöna rätt beteende istället. Vi hundägare är oftast väldigt dåliga att se och agera på allt det som hunden gör rätt, men vi är däremot mycket bra på att se när hunden gör något fel och då agera. Var observant och lär dig läsa din hund och dess beteende. Vägled den att göra rätt istället för att sitta och titta på när den gör något fel och då bestraffa den.

Vid inläring och träning är alla medel som uppfattas positivt/fungerar positivt av/för hunden välkomna att använda. Var generös med belöningar och belöna vid rätt tidpunkt. Det är viktigt att hunden förstår vad du vill belöna. Kommer belöningen för sent kan hunden feltolka vad den får belöning för.

Snåla med kraven och undvik korrigeringar. För mycket krav kan göra hunden förvirrad och osäker, vilket hämmar inläringen/träningen.

Om hunden ej vill utföra något beror det på att den antingen ej vet vad den ska göra, då måste vi förklara/lära den vad det är vi vill att den ska göra, eller så beror det på att den ej är motiverad, då måste vi finna former att få den motiverad.

Ta hänsyn till miljön. Börja träna i lugn och störningsfri miljö. Ju säkrare hunden blir på övningarna ju mer störningsmoment i miljön kan du börja träna med.

Träna i korta pass med många tråkiga pauser. Hunden ska aldrig hinna tröttna utan ska alltid vara sugen på mer träning.

Träna med kvalitet. Viktigare med hög kvalitet på träningen än med kvantitet. Och tänk på att träna vid rätt tillfällen, då både du och hunden är sugna på att träna, då blir kvaliteten på träningen bättre.

Motivation

För mig är det viktigt att hunden är motiverad för det jag avser att träna. Om hunden inte redan har en hög motivation för något så kan man bygga upp motivationen på flera sätt, bl.a. genom att låta hunden lyckas och genom belöningar.

Gör aldrig göra träningen för svår. Det är viktigt att hunden får chans att lyckas. Liksom oss människor blir de frustrerade av att misslyckas. Lägg svårighetsgraden på en nivå som inte är för hög för hunden, men som, samtidigt som den tillåter hunden att lyckas, utvecklar hunden. Det är lätt att förivra sig när träningen går bra och att då öka svårighetsgraden lite för mycket. Lagom är bäst!

Belöning

Belöningar är ett effektivt sätt att motivera hunden. Det är dock viktigt att använda belöningar på rätt sätt. Viktigast av allt är att belöna vid rätt tidpunkt, dvs när hunden gör något rätt, inte 5 sekunder senare. Nu inser vi alla det svåra att hinna plocka fram en godisbit eller en leksak så att hunden får den i exakt rätt stund. Men med hjälp av rösten och vårt muntliga beröm kan vi tala om för hunden när den gör rätt. Därefter kan vi belöna ytterligare i form av godis, leksak eller med hjälp av lek.

Försök hitta effektiva belöningar för just din hund. En effektiv belöning är värd mycket mer än tjugo halvdana belöningar. Vilken sorts belöning är effektivast för din hund? Testa många olika belöningsformer (godis, leksaker, lekformer, muntligt beröm) och även olika varianter av respektive belöningsform. Rangordna dem efter hur attraktiva de är för just din hund. På så sätt bygger du upp ett eget litet kartotek av belöningar, som du kan alternera i din träning. Vid inlärning kan man vara generös med belöning, men allt eftersom hunden vet vad den ska göra kan man börja variera när, hur och om man belönar. Det är inte alltid man får den mest attraktiva belöningen och ibland kanske man inte får nåt alls.

Godis är en kontroversiell belöningsform för vissa. Själv ser jag ingen hållbar anledning att inte använda godis, tvärtom. Men det betyder inte att man ska förvandlas till en godisautomat. För att hunden ska förtjäna en belöning så ska den ha gjort nåt bra. Dessutom är det inte alltid det blir jackpot så att godisfickan öppnar sig.

En allt för sällan använd belöningsform är leken. Kanske för att våra hundar inte är vana att vi leker med dem i samband med träning. Att kunna använda lek som belöningsform är dock mycket värdefullt. Du kan exempelvis leka en kort stund med din hund mellan momenten på en lydoadstävling. Ett tips är därför - lek med din hund, utan krav, och hitta lekformer som kan vara användbara som belöningsform i din träning.

Det är viktigt att inte bli för enförmig i sina belöningar. Genom att använda sig av många olika typer av belöningar kan man öka hundens motivation. Hunden bör aldrig säkert veta vilken typ av belöning som kan komma. På så sätt blir det mer spännande för hunden och motivationen ökar.

Den viktiga inkallningen

Ett av de absolut viktigaste kommandon en hund bör kunna är inkallningskommandot. Har man ett väl fungerande inkallningskommando kan hunden få den frihet som den så väl behöver.

Inkallningskommandot är ett värdefullt kommando, som vi ska vara rädd om. Försök nöta in så många positiva associationer som möjligt till ditt inkallningskommando och undvik att nöta sönder ditt kommando i omöjliga situationer.

Var alltid översvallande glad när hunden kommer emot dig eller på annat sätt tar kontakt med dig. Uppmärksamma och ta till vara på hundens kontaktförsök.

Passa på och lägg in ett inkallningskommando varje gång hunden är på väg mot dig och söker upp dig spontant. På så sätt smyger du in ditt kommando i en situation då hunden redan utför det önskade beteendet och kan då belöna och öka antalet positiva associationer till ditt kommando.

Gör en inkallning vid varje mattillfälle. Det spelar ingen roll att hunden redan står vid dina fötter, kör ditt inkallningskommando eller din visselpipsignal för inkallning ändå. Detta nöter in massor av positiva associationer till inkallningskommandot.

Spring ifrån hunden i inkallningssituationen. Kalla in och spring därefter bort från hunden. Eventuellt kan du gömma dig bakom en buske, sten eller dylikt. Genom att röra dig från hunden när den är på väg mot dig ökar du dragningen till dig.

Det ska vara positivt för hunden att komma till oss och framförallt att komma ända fram till oss. Tyvärr är det alltför många hundar som stannar utom räckhåll för att undvika att bli infångad. Tänk på att träna hunden att det ska vara positivt att komma in nära oss. Sträck er inte efter hunden och försök fånga den utan försök locka in den nära dig och ge eventuell belöning nära dig själv.

Träna inkallning ofta och avsluta så ofta som möjligt med att hunden efter att den kommit till dig och fått sin belöning får ett fri-kommando att gå och göra vad den vill en stund. Om alla inkallningar slutar i att vi kopplar hunden så kommer hunden ganska snart räkna ut att det är ofördelaktigt att komma på inkallning.

För att lyckas med en inkallning måste hunden vara mottaglig för ditt inkallningskommando när du försöker kalla in den. Lär dig läsa din hund och kalla in i rätt tidpunkt. Försök inte kalla in när du ser att hunden är så upptagen av nåt annat att den inte kommer att komma på ditt kommando.

Om du hamnar i en situation där du vet att hunden ej kommer på inkallning, undvik att försöka kalla in den och gå och hämta hunden istället. För varje gång du försöker kalla in hunden och den ignorerar ditt inkallningskommando så sker en avläring.

Lös hund - frihet under ansvar

Att kunna ha hunden lös är både viktigt och värdefullt. Hunden kan få röra sig över större ytor och "rusa av sig" på ett, för en tollare, välbehövligt sätt. Men att ha hunden lös innebär också ett stort ansvar. Som hundägare har vi ett ansvar gentemot såväl djur och natur, andra människor, andra hundar som mot vår egen hund.

Har du hunden lös kan du själv egentligen aldrig riktigt slappna av. Du måste ständigt vara steget före din hund för att undvika att hunden gör något oönskat eller råkar ut för något oönskat.

Det är viktigt att kunna läsa sin hund och se vad den gör/tänker göra. Samtidigt måste vi hålla koll på omgivningen - vilt, andra lösa hundar, andra människor mm. Kan vi ligga steget före och få syn på det hunden troligen också kommer att få syn på före den så har vi en större chans att kunna avstyra ett eventuellt problem. Här kan en väl fungerande inkallning samt ett väl fungerande "nej" komma väl till pass.

Förbud

Jag nämnde tidigare att inkallningen är ett av de viktigaste kommandon en hund bör kunna. Ett annat lika viktigt kommando är förbudskommandot. Lär hunden att respektera ditt "nej". Ett väl fungerande "nej" är mycket användbart i många situationer och kan vara ett bra medel att undvika konflikter.

Liksom i många andra situationer måste vi vara allerta och läsa våra hundar så att vi kan gå in och bryta ett oönskat beteende i rätt tidpunkt, helst innan hunden hunnit göra fel. Genom att läsa hunden kan vi oftast se vad den tänker göra. Om vi går in med vårt "nej" redan i det läget så ökar vår chans att bryta hundens oönskade beteende.

Det är dock viktigt att hunden respekterar vårt "nej". Denna respekt är något vi kan bygga upp dels genom att alltid vara konsekventa och dels genom använda vår "nej" sparsamt. Konsekventa kan vi vara genom att när vi väl sagt vårt "nej" så får vi se till att det verkligen efterlevs. Säger jag "nej" så menar jag "nej". Lyssnar inte hunden på det så blir jag arg. Ibland kan jag bli riktigt blixtrande arg. Det är bättre att bli riktigt fly förbannad några få gånger än att ofta bli "småarg".

Sparsamma kan vi vara genom att låta bli att använda vårt "nej" i omöjliga situationer, dvs en situation som vi vet att hunden ej kommer att respektera vårt "nej". Precis som med inkallningskommandot så sker en avläring för varje gång hunden ignorerar vårt kommando.

För att förstärka ditt "nej" kan du ibland behöva korrigera hunden fysiskt. När det gäller fysiska korrigeringar föredrar jag snabba sådana. Ge hunden ett snabbt nyp i rumpan/sidan/örat och så fort hunden reagerar och bryter sin felaktiga handling, beröm och locka med dig hunden bort från det förbjudna.

Som förare är det viktigt att kunna snabbt kunna växla mellan att vara arg till att vara glad och trevlig mot hunden igen. Långtjurighet är något mänskligt, som hundar inte förstår sig på.

Att kunna gå i koppel

Att gå i koppel är inte alltid så lätt. Det kan vara svårt både för hund och den som håller i andra ändan av koppel. Halsband och koppel ska uppfattas som positivt för hunden, inte som nåt onödigt ont som åker på när man inte sköter sig. Försök lära in rutiner, med positiva associationer, för de situationer när du kopplar loss och på.

När man kopplar loss kan det ofta bli en signal till hunden att den är fri och kan springa iväg göra vad den vill. Lär hunden att alltid stanna vid din sida och vänta på ett fri-kommando innan den får skutta iväg när du kopplat loss den. På så sätt lär du hunden att det är inte koppel som bestämmer när det är fritt fram att göra vad man vill utan det är faktiskt du. När du ska koppla hunden, tänk på att göra det på ett positivt sätt. Hundar blir lätt medvetna om att det är ofördelaktigt att bli kopplad och håller sig gärna undan från sin husse/matte när de försöker koppla dem. Ge gärna en godisbit när du kopplar på. På så sätt ger du en positiv associativ till att bli kopplad.

Kopplet gör ofta oss till sämre hussar/ mattar - vi blir lata och kommunicerar med hunden via koppel. Träna kontakt och följsamhet även när hunden är kopplad. Lär hunden att hålla rätt på dig även fast den har ett koppel som binder er samman. Undvik att använda koppel för att kommunicera med hunden! Låtsas att hunden vore lös, hur skulle du då kommunicera med den?

Hundar som drar i koppel är ett klassiskt problem. Det finns diverse hjälpmedel som sägs avhjälva detta problem - haltigrimmor, gå-fint-sele, strypkoppel mm. Med hjälp av de ovan nämnda hjälpmedlen kan man skapa diverse obehag för hunden om den drar i koppel. Frågan är dock hur mycket hundarna bryr sig om detta obehag. Det kanske är värt det obehaget för att ta sig framåt lite snabbare. Många hundar blir lätt okänsliga för obehag i en situation som denna.

Med hjälp av en stor portion tålamod kan man lära hunden att inte dra i koppel på ett betydligt skonsammare sätt. Varje gång hunden är på väg att börja dra i koppel stannar man helt enkelt. Stanna och vänta ut hunden. När hunden bryter sin strävan framåt och tar någon slags kontakt med dig, belöna och fortsatt promenaden. Vad vi försöker lära hunden, via denna metod, är att man helt enkelt inte tjänar på att dra i koppel, man kommer inte framåt i överhuvudtaget om man drar. Svårigheten med denna metod är att alltid vara konsekvent. Ofta har man tyvärr inte tid att vara ambitiös och konsekvent på sina koppelpromenader.

Man kan nog säga att det inte finns några enkla, säkra metoder för att få hundar att sluta dra i koppel. Det absolut viktigaste är nog att försöka bortse från koppel så mycket som möjligt. Låtsas att hunden är lös och försök hålla hunden i närheten av dig utan att använda koppel som hjälpmedel.

Konsten att vara passiv

Att vara passiv är en konst. Åtminstone för de flesta tollare. Det ack så arbetsglada lilla röda yrvärdet tycks tycka det är ganska onödigt att i överhuvudtaget vara passiv. Nu ska vi inte dra alla över en kam, men de flesta tollarägare känner nog igen problemet att få sin hund att kunna vara passiv när så krävs.

Problemet yttrar sig tydligast i samband med förväntan på någon form av aktivitet som hunden tycker mycket om, exempelvis apportering. "Varför ska jag sitta här och vänta när jag lika gärna kan få göra det nu på en gång?"

Att vara passiv är nåt vi får lära dem. Det är vi som förare som ska ta initiativ både till aktivitet och till passivitet. Hunden ska be oss om lov att få jobba, inte i tid och otid själv ta initiativ till att jobba.

För att "spara" på energin är det viktigt för hundarna att kunna koppla av mellan aktivitetspassen. Att kunna koppla av är inte alltid så lätt. Även om hunden funnit sig i att den inte får jobba just för stunden så är det inte säkert att den har förmågan att kunna koppla av.

Koppla av

Ett sätt att lära hunden att koppla av är att fysiskt hjälpa hunden att slappna av. Ha hunden liggande i famnen, sittande framför dig eller liggande bredvid dig samtidigt som du själv sitter på marken eller på huk. Smek den på bröstet eller på magen, vilket har en lugnande effekt. Släpp aldrig ner/iväg den när den sprattlar och kämpar för att ta sig ner/ur ditt grepp. Den ska alltid vara lugn och avslappnad när du släpper iväg den.

Försök få hunden att slappna av och tycka att det är ganska mysigt hos dig. Om den är rastlös och försöker ta sig ur ditt grepp kan dina händer bestämt tala om att det inte tjänar något till, men din röst ska samtidigt vara lugn och snäll. Hunden ska kunna koppla av utan muntliga förbud. Börja träna i lätta situationer, när hunden är trött eller mätt, då den lätt kan slappna av. Variera träningen - träna i olika situationer och i olika miljöer. Ju lättare du kan få hunden att koppla av ju svårare situationer kan du börja träna detta i.

Att kunna få hunden att koppla av på detta sätt kan vara mycket användbart i situationer där hunden "jagar upp sig". Det kräver dock ganska mycket tålamod. Ibland kan man bli sittande med den lille hunden i knäet ganska länge, om den har svårt att acceptera att den ska koppla av. Ju tidigare man börjar träna detta desto bättre. Själv körde jag denna träning på min egen valpkull, som jag hade i somras. Det var hela 10 valpar i kullen så ni kan tänka er att jag fick avsätta en hel del tid till att träna detta. Jag tror dock att alla valpar hann lära sig att det var ganska mysigt att sitta i knä, när man väl slappnade av.

Vara uppbunden

Vänj hunden vid att kunna vara upp-bunden. Börja med att binda upp hunden och var själv passiv. Du kan t ex läsa tidningen eller fika ute i skogen samtidigt som du har hunden uppbunden. När hunden klarar av att koppla av i dessa situationer kan du börja vara lite aktiv själv, t ex plocka lite blommor, bär eller svamp. Därefter kan du stegra träningen till svårare situationer.

Vara passiv under kommando

Lär hunden ett "stanna kvar" som betyder, "stanna där och koppla av, du ska vara passiv nu", och använd det på samma sätt som att binda upp hunden. Börja träningen med lära in "stanna kvar" och var noga med att hunden förstått det kommandot innan du lägger in störningar.

När du lär in "stanna kvar" börja med korta avstånd och korta stunder. Så korta att hunden inte hinner lämna sin utgångsposition. Från början tar du bara något steg från hunden, berömmar lugnt och går tillbaka. Var noga med att använda ett fri-kommando när övningen är slut.

När hunden behärskar "stanna kvar" kan du börja lägga in lite lätta störningar kring hunden. Ju säkrare hunden blir ju svårare störningar kan du lägga in. Det är dock viktigt att inte göra det för svårt för hunden. Ta hänsyn till såväl miljö som svårighetsgrad på själva övningen.

Bryt hundens blockering

I de situationer din hund jagar upp sig och har svårt att koppla av är det viktigt att försöka vara steget före sin hund. I sin förväntan blir hunden lätt blockerad och jagar upp sig mer och mer. Försök att bryta detta beteende, helst innan hunden blir blockerad.

Låt hunden göra en cirkuskonst eller nåt annat den är bra på och har många positiva associationer till. Genom att få hunden koncentrerad på dig och på den uppgift du har gett den kan du få hunden att gå ner i varv. Belöna gärna med godis. Godiset har en lugnande effekt. Att äta sänker hundens stressnivå.

Aktivering

"Lycklig är den flatte som får jobba" är en slogan som brukar synas på flat-ägares bilar. Något som stämmer mycket väl även för en tollare. En tollare som inte erbjuds någon form av aktivering av sin husse eller matte blir specialist på att aktivera sig själv, vilket oftast inte är en för husse eller matte önskvärd form av aktivering. Ofta utvecklar en underaktiverad hund någon form av problembeteende. Undvik detta genom att aktivera din hund.

Alla hundar behöver någon form av psykisk stimulans. Speciellt en tollare. En hund med så mycket energi i sig, som en tollare har, behöver få utlopp för denna energi. Att cykelmotionera, "springa av sig" på en fotbollsplan eller leka med andra hundar är exempel på fysiska aktiviteter som erbjuder väldigt liten psykisk stimulans. När hunden kommer in efter en sådan aktivitet är den inte speciellt trött. Rent mentalt är hunden fortfarande väldigt pigg. Visst är det viktigt att hunden får utlopp för sitt "spring i benen", men det är minst lika viktigt att den får utlopp för sina "myror i huvudet". Erbjud din hund mentala utmaningar! Lite hjärngymnastik helt enkelt.

Vi kan dela in olika former av mental aktivitet i följande kategorier:

- nosarbete - ex spåra, söka efter föremål, gömda personer eller godis
- inlärningsuppgifter - all form av nyinläring, ex cirkuskonster, moment från tävlingslydnaden
- problemlösning - att självständigt lista ut hur de ska lösa problem, ex trassla ut kopplet som är lindat runt lyktstolpen, öppna burkar eller hopknycklade toapappersrullar med godis i
- balansövningar - ex agility eller "skogsagility" dvs balansera på trädstammar, stenar eller andra naturliga hinder

Ju mindre tid du har att ägna åt din hund desto viktigare är kvaliteten på denna tid. Då är det extra viktigt att finna en bra och effektiv form av aktivering.

Vill du trötta ut din pigga hund på ett effektivt sätt rekommenderar jag att låta hunden spåra eller söka efter något. Att få använda såväl nos som huvud och ben är bland det mest effektiva sätten att låta hunden "jobba av sig" på. Både att spåra och söka är nåt naturligt för hunden och är därför inte svårt att lära dem. Det handlar mer om att få dem att förstå att de ska spåra och vad de ska spåra eller att de ska söka och efter vad ska de söka.

Försök få in aktiveringen i din vardag. Gör nåt under era promenader. Att vara lite påhittig och ta initiativ till olika former av aktiviteter under promenaden gör dig mer intressant i hundens ögon.

Göm en leksak och låt hunden leta rätt på den, släng ut lite godis och låt hunden söka efter det, låt hunden hoppa över eller balansera på ett omkullvält träd, skicka upp hunden på en sten, tappa vanten längs stigen och låt hunden springa tillbaka och hämta den eller spring och göm dig och låt hunden leta rätt på dig. Listan på vad du kan hitta på kan göras lång. Använd din fantasi!

Apportering, viltspår, tävlingslydnad, agility och bruksgrenar såsom spår, sök och rapport är exempel på utmärkta aktiveringsformer som man dessutom kan tävla inom, om man är intresserad av det. Du behöver dock inte ha tävlingsambitioner för att hålla på med dessa grenar. Huvudsaken är att du och din hund tycker att det är roligt. Är man en tollare tycker man oftast att samtliga dessa grenar är roliga, förutsatt att husse/matte finner roliga former att lära in och träna på.

Apportering och dess grunder

Tollaren är ju en retriever och liksom alla övriga retrieverraser har den en medfödd lust att bära saker. Om än inte lika stark som exempelvis labradorens så finns den ändå där. Om du iakttar din valp kommer du säkert att upptäcka att den ofta kommer bärande på något. Det kan vara husses skitiga strumpor, mattes lurviga tofflor eller nåt annat mindre önskvärt. Försök att uppmuntra hundens vilja att bära saker. Ryck aldrig saker ur munnen på hunden, inte ens oönskade saker. Har hunden något oönskat i munnen, byt till dig detta med hjälp av en godis eller en leksak. Även om du

inte skulle vara intresserad av mer regelrätt apporteringsträning så är det viktigt att låta din tollare få utlopp för sin lust att bära.

Grunden för apporteringsträningen är att få hunden att komma in till dig med det föremål den har i munnen (såväl vilt eller dummy som leksak eller annat föremål). Uppmuntra hundens vilja att leverera saker till dig. När hunden kommer in till dig med ett föremål, undvik att agera "målvakt" (dvs ta föremålet från hunden så fort som möjligt innan de släpper det) eller att med hjälp av dominans försöka få hunden att hålla kvar föremålet. Rör dig istället ifrån hunden och locka den in nära dig. Ta emot hunden och beröm den så länge den har föremålet kvar i munnen. Ha inte för bråttom att ta föremålet från hunden.

Många valpar och unghundar är lite egoistiska, de vill ha sitt föremål för sig själv. De är misstänksamma och tror att vi ska ta det roliga föremålet ifrån dem. Försök arbeta upp hundens förtroende för dig. Locka in hunden nära dig utan att ta föremålet ifrån dem. Gör inte en stor affär av avlämningen. Så länge hunden kommer emot dig och vill komma in nära dig med föremålet i munnen är de jätteduktiga.

Utnyttja situationer när hunden spontant vill komma mot dig till att träna inlevereringar, t ex när du kommer hem och hunden glatt vill hälsa på dig - sätt en apport eller en leksak i munnen på hunden och beröm den när den kommer mot dig. Vänder hunden bort från dig är du passiv. Beröm när hunden vänder mot dig igen.

Undvik att stå vid hunden och slänga ut apport/föremål som du vill att hunden ska hämta. Lägg hellre ut apporterna/föremålen eller gå ut och kasta föremålen åt sidan. När du slänger ett föremål som hunden ser försvinna bortåt lockar du fram jaktbeteendet i hunden vilket medför stort föremålsintresse. Stort föremålsintresse kan göra det svårare att få hunden att leverera in föremålet till dig.

Det är viktigare att arbeta med viljan att leverera än med föremålsintresset. Oftast är föremålsintresset tillräckligt stort ändå, åtminstone när det gäller dummy eller leksak. När det gäller vilt och viltintresse kan man dock, om hunden är ovillig att ta viltet, leka med det på ett sådant sätt att man ökar föremålsintresse - dra viltet längs marken bortåt från hunden sett, slänga iväg det bortåt från hunden sett mm.

Försök att träna med vilt ofta. På så sätt vänjer du hunden och gör det mer naturligt för hunden att apportera vilt.

Apporteringens grunder kan delas in i följande delar:

- passivitet - att kunna vänta på sin tur att arbeta
- stadga - att kunna sitta kvar när något läggs eller slängs ut
- lust att apportera - viljan att springa ut och hämta
- lust att leverera - viljan att leverera bytet till dig
- lust att leverera ända in till dig - viljan att komma in nära dig med bytet
- kunna lämna av i handen - stadgan att inte släppa bytet förrän du säger till.

Därtill kommer de mer övergripande momenten inom apporteringsträningen:

- markering - att kunna registrera och hålla i minnet var den slängda apporten hamnade, på såväl land som vatten
- sök - att självständigt kunna söka rätt på utlagda apport
- dirigering - att kunna följa förarens dirigering för att finna utlagd apport

Försök att koncentrera dig på en eller några få delar i taget. På så sätt får du en mycket effektivare träning och du undviker att göra det för svårt för hunden.

Tycker du det här med apportering verkar intressant? Kontakta SSRK (Svenska Spaniel och Retriever Klubben). De har lokala avdelningar i hela landet och anordnar kurser i apportering.

Källor tillika boktips/videotips:

Eva Bodfält "Valpen - den viktigaste fasen i din unga hunds utveckling (videofilm)

Eva Bodfält "Apportering - utveckla retrieverns medfödda anlag för apportering" (videofilm)

Sten Christoffersson - "Fågelhundar - dressyr och jakt. Valpfostran och apportering" (videofilm)

Mickie Gustavsson "Valpen i vår familj"

Memea Mohlin "Inkallning är så mycket mera" & "Aktivitetsboken"

Marie Hansson-Hallgren "Min Bästa vän"

Anders Hallgren: Problemhund och Hundproblem

Madeleine Sturemyr, föredrag ht-96

+ lite egna tankar och idéer

Lycka till med er träning!